

Filistin Basınında Türkiye Haberlerinin Ele Alınışı: Filistin Gazetesi Örneği

Zaher ALBAİK

Doktora Öğrencisi
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Gazetecilik Anabilim Dalı
z-press@hotmail.com

Özet

Bu çalışmada, 1 Ocak-31 Aralık 2011 aralığında ve 1 Ocak-31 Aralık 2016 aralığında olmak üzere iki yıla yayılan araştırma döneminde Filistin gazetelerinin Türkiye Cumhuriyeti hakkında oluşturduğu medya imajının ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışmada, yöntem olarak içerik çözümlemesi, veri toplama aracı olarak ise içerik çözümleme formu kullanılmıştır. Çalışma örneklemini günlük Filistin gazetesi oluşturmuştur. Bu gazetenin araştırma döneminde yayınlanan tüm sayılarındaki Türkiye yazıları incelenip analiz edilerek, içerik ve ilgi açısından Türkiye imajı ortaya çıkarılmıştır. Analiz çalışmasının sonuçları, Filistin gazetesinde Türkiye temsili bakımından Türkiye'nin "bölgesel olarak güçlü ve etkili" imajının ilk sırada yer aldığını göstermiştir. Filistin gazetesinin Türkiye konulu yazılarda Türkiye hakkında daha çok olumlu bir imaj oluşturduğu ortaya konulmuştur. Filistin gazetesinin en fazla ele aldığı Türkiye meselesinin "Türkiye'nin iç işleri" olduğu tespit edilmiştir. Türkiye konularının aktarılmasında Filistin gazetesi tarafından en çok kullanılan iki haber kaynağının sırasıyla "Anadolu Ajansı ve Türk medyası" ve "uluslararası haber ajansları" olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Türkiye haberleri, Türkiye temsili, Filistin basını, Filistin gazetesi, içerik çözümlemesi.

.....

Makale geliş tarihi: 31.01.2022 • Makale kabul tarihi: 05.07.2022
Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2022 • 9 (1) • bahar: 117-139

Overview of Turkey-Related News in The Palestinian Press: A Case Study on Felesteen Newspaper

Zaher ALBAIK

Ph.D. Student
Ankara University
Institute of Social Sciences
Department of Journalism
z-press@hotmail.com

Abstract

The study aimed to identify the media picture that Palestinian newspapers draw about the Republic of Turkey, over a period of two full years, spanning from January 1, 2011 to December 31, 2011, and from January 1, 2016 to December 31, 2016. The study used the content analysis method. The content analysis form tool was used to obtain data and analyze the results, while Felesteen newspaper was chosen as the study sample. All issues related to Turkey were tracked, monitored and analyzed for all numbers of newspaper publications subjected to study throughout the specified period. This helped to reveal the image of “Turkey” in terms of content and interest. The results of the analytical study showed that the image of Turkey as “strong and influential regionally” came first in the study newspaper. The study showed a positive image of Turkey in the topics published during study period. Regarding the issues that the study newspaper dealt with, “Internal Turkey’s Affairs” took the lead. The results revealed that the study newspaper relied first on the Anadolu Agency and the Turkish press to obtain Turkey’s news, followed by their reliance on the international news agencies.

Keywords: Turkey-related news, representation of Turkey, Palestinian press, Felesteen newspaper, content analysis.

•••••

Submission date: 31.01.2022 • Acceptance date: 05.07.2022
Maltepe University Faculty of Communication Journal • © 2022 • 9 (1) • spring: 117-139

Giriş

Arap-Türk ilişkileri, yaklaşık 1300 yıllık geçmişi boyunca birçok yakınlaşma ve uzaklaşma dalgasına şahitlik etmiştir. İşler ters yüz olmadan ve Türkler yaklaşık olarak dört asır onlara hükmetmeden önce Araplar, Türklerin yurtlarını fethetmişler ve bir süre onlara hükmetmişlerdir (Salim, 2017).

İsrail'in kurulmasının hemen ardından başlayan Türk ve İsrail arasındaki büyük yakınlaşma, Araplar ile Türkler arasında uzun süre devam eden bir nefretin meydana gelmesine sebep olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin son padişahlarından Sultan II. Abdülhamit, Avrupa devletlerinin ve Siyonist hareketinin bütün kışkırtma ve tehditlerine rağmen, Filistin'in Siyonist emellerden himaye edilmesi noktasında rol oynamıştır (Sallabi, 2001: 88).

Türkiye-İsrail ilişkilerinin geçmişi, Türkiye Cumhuriyeti'nin İsrail işgal devletini tanıdığı 1949 yılına dayanmaktadır. Türkiye Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 1949 yılında İsrail konusunda şunları söylemiştir: “İsrail devleti ile siyasî münasebetler açılmıştır. Bu devletin Orta Doğu'da bir barış ve istikrar unsuru olacağını ümit ediyoruz” (Muavvaz, 1996).

Bazıları, Türkiye'nin İsrail'i tanınması ve İsrail ile ilişkilerini hızla normalleştirmesini, o dönemde ABD'nin Türk hükûmeti üzerindeki baskısına bağlamaktadır (Abadi, 1995: 128).

1956 yılında Türkiye, Mısır'a yönelik üçlü saldırı sırasında İsrail kuvvetlerinin Mısır topraklarına girmesini protesto etmiştir. 1967 Altı Gün Savaşı'nda ise Arap ülkelerinin yanında yer alarak, İsrail'den Golan Tepeleri ve Kudüs'ün doğusu dâhil işgal ettiği topraklardan çekilmesini talep etmiştir (Al-Jazeera, 2016).

1970'lerde Türkiye-İsrail ilişkilerinde bir soğukluk hüküm sürmüştür. 1980'lerde ise iki ülke arasındaki diplomatik ilişkiler büyükelçilik düzeyine çıkartılmış, ancak bu ilişkiler 1990'larda gerileyerek yeni bir durgunluk evresine girmiştir.

Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 2002 yılında iktidara gelmesi, Türkiye'nin genel olarak komşu ülkelere ve özellikle de Filistin davasına yönelik politikasında yeni bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Zira o zamandan beri Ankara, özellikle Filistin halkı lehine uluslararası kararların varlığı ışığında “mazlum ve topraklarından yoksun” Filistin halkını desteklemeye dayalı bir politika benimseyerek Filistinlileri desteklemede önemli bir rol oynamıştır. Üstelik Türkiye gündeminin hayata geçebilmesi için bölgesel istikrar gereklidir. Filistin davası da geçtiğimiz on yıllarda siyonist politika ve beraberindeki işgal ve saldırganlık

nedeniyle yaşanan çoğu sorun ve savaşın merkezinde yer almaktadır (Ebu Amir ve Bakir, 2012).

Filistin sahasında dengeli bir rol oynamaya gayret gösteren Türkiye, Fetih ve Hamas hareketleri ile iyi ilişkiler sürdürmektedir. Fetih ve Hamas hareketleri de çeşitli nedenlerden dolayı Türkiye ile ilişkilerini güçlendirmeye çalışmışlardır. Bu nedenler arasında, Türkiye'nin bölgesel konumu ve rolü, Türkiye rolünün bölgesel alanın çok önemli bir parçasını oluşturması, Türkiye'nin Filistin davasına yönelik dini bağları, tarihi ve kültürel arka planları olması ve Filistin davasının Türk dış politikasının merkezi meselelerinden biri olması sayılabilmektedir (Ebu Amir ve Bakir, 2012).

Türkiye-Filistin yakınlaşmasının artmasında ve Türkiye ile Siyonist rejim ilişkilerinin zayıflamasında bazı olaylar önemli rol oynamıştır. Bu olayların ilki, Davos konferansında Türkiye'nin o zamanki başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın konferanstan çekilmeden önce eski İsrail Cumhurbaşkanı Şimon Peres'e Gazze savaşında çocukların öldürülmesi konusundaki çıkışıdır. Bir diğeri ise, bu olaydan birkaç ay sonra, 31 Mayıs 2010 tarihinde gerçekleşen Özgürlük Filosu "Mavi Marmara" olayı ve 10 Türk aktivistin siyonist güçler tarafından öldürülmesidir.

Ayrıca eski Türk Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun Kasım 2012'de İkinci Gazze Savaşı sırasında Gazze'ye ziyareti ve Türkiye'nin Filistin Otoritesi'nin Birleşmiş Milletler'de "gözlemci devlet" statüsü kazanmasını desteklemesi gibi Filistinlileri destekleyen bazı Türk tutumları birbirini takip etmiştir.

Filistin basını, Filistin meselesi üzerindeki yansımaları ve etkileri nedeniyle Filistin-Türkiye ilişkileri ile ilgili olayların ayrıntılarını yakından takip etmiştir. Bu nedenle bu çalışmada, Filistin gazetesi örneği baz alınarak ve haber içeriği analiz edilerek, Filistin basınının Türkiye hakkında oluşturduğu imajın ve Türkiye konularını ne ölçüde ele aldığı ortaya konulması amaçlanmıştır.

Filistin Gazetesi

Filistin gazetesi; siyasî, umumî, bağımsız günlük gazetedir. Filistin'in Gazze şehrinde Al-Vasat Medya ve Yayıncılık A.Ş tarafından çıkarılmaktadır. Gazete, Enformasyon Bakanlığı'ndan 16.09.2006 tarihinde 9/81/C sayısıyla ruhsat almıştır. İlk sayısı 3 Mayıs 2007 tarihinde basılmıştır. Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı Yusuf Rezge yapmaktadır (Filistin Gazetesi, 2021).

Görsel 1 Filistin gazetesinin logosu

Filistin gazetesinin araştırma örnekleme olarak seçilmesinin nedeni; bağımsız bir gazete olması, Filistin içerisinde yayın yapması, Filistin'in tüm bölgelerinde yayımlanması, internet üzerinde elektronik olarak da yayınlanması, uluslararası sayfalarının olması ve sürekli haberlerinde Türkiye konularına yer vermesidir.

2011 ve 2016 yıllarını kapsayan araştırma dönemi ise iki gerekçeye göre seçilmiştir. Birincisi, bu dönemin Türkiye'nin medyadaki imajının ortaya çıkarılması için nispeten uzun ve yeni bir dönem olmasıdır. İkincisi ise, bu dönemin Filistin-Türk ilişkileri tarihinde birçok önemli olaya tanık olmasıdır. 2011 yılında, Arap bölgesini ateşleyen, Türkiye'nin ilgiyle takip ettiği ve Filistin'in etkilendiği Arap Baharı devrimleri gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise, Türkiye'de Arap hükümet ve halklarının büyük bir ilgiyle takip ettiği başarısız darbe girişimi meydana gelmiştir. Bunun yanı sıra, araştırma döneminin hemen öncesinde Gazze açıklarında İsrail ordusu tarafından saldırıya uğrayan Mavi Marmara gemisi olayı yaşanmıştır. Bu önemli olayda, Gazze ablukasını kırmaya çalışan 10 Türk vatandaşı İsrail ordusu tarafından öldürülmüştür. Bu olayın sonuçları 2011 yılına da yansımıştır. Söz konusu olaylar, ilgiyle takip edildiği Filistin basınında çeşitli yorum ve haberlere konu olmuştur.

Filistin Basınındaki Türkiye ile İlgili Yazıların İçeriklerine Dair Kategoriler

Bu makalede, 1 Ocak 2011-31 Aralık 2011 aralığında ve 1 Ocak 2016-31 Aralık 2016 aralığında olmak üzere iki yıla yayılan araştırma döneminde Filistin gazetesinde yayınlanan Türkiye ile ilgili yazıların içerik çözümlemesinin sonuçları sunulmuştur. Burada, söz konusu Türkiye yazılarının Filistin gazetelerinin okuyucularına Türkiye ile ilgili aktardığı imaj ve anlamların ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır.

Verilerin analizinde veri işleme ve istatistik programı olan SPSS programı kullanılmıştır. Her bir analiz kategorisiyle ilgili rakamsal sonuçlar (yüzdeler) sunularak araştırmanın yürütüldüğü yıllar (2011 ve 2016) arasında karşılaştırmalar yapılmış ve

sonuçların verdiği en önemli işaret ve göstergeler çalışmanın hedeflerine hizmet edecek şekilde açıklanmış, analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

Filistin basınındaki Türkiye ile ilgili yazıların içeriklerine dair kategoriler aşağıda sıralanmıştır:

1. Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili yazı sayısı
2. Filistin gazetesinde ele alınmış Türkiye konularının kapladığı haber alanı
3. Filistin gazetesinin ele aldığı Türkiye meseleleri
4. Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili yazılarındaki aktörler ve rol nitelikleri
5. Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili yazılara yaklaşım biçimi
6. Filistin gazetesinin Türkiye konularını ele alırken kullandığı haber kaynakları
7. Filistin basınında Türkiye temsili

Makalede çalışmanın genel sonuçlarına ve vardığı en önemli önerilere yer verilmiştir.

Filistin Gazetesinin Türkiye ile İlgili Yazı Sayısı

Haber yazıları, görüş yazıları, açıklayıcı yazılar veya araştırma nitelikli yazılar gibi Filistin gazetesinde yer alan Türkiye'ye ilişkin tüm yazılar derlenmiştir. Söz konusu yazıların 2011 ve 2016 yıllarındaki toplam sayısı, Tablo 1'de gösterildiği gibi, 587 olarak tespit edilmiştir. Türkiye'deki hükümet, muhalefet, halkın çeşitli kesimleri ve sivil toplum kuruluşlarının Filistin meselesine ve özellikle Gazze Şeridi'ne uygulanan ablukaya ve İsrail'in Gazze Şeridi'ne karşı başlattığı 2009, 2012 ve 2014 savaşlarına ilgisi, Türklerin Kudüs'ü tarihlerinin bir parçası olarak görmeleri ve Türk yetkililerin hem Türkiye'de hem de uluslararası platformlarda Filistin meselesi ile ilgili yaptığı sürekli açıklamalar, Filistin gazetesinde yer alan Türkiye yazılarının çok sayıda olmasına neden olmuştur.

Yıl	Yazı Sayısı	Yüzde
2011	334	%56,9
2016	253	%43,1
Toplam	587	%100

Tablo 1. Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili yazı sayısı

Filistin gazetesinde yer alan Türkiye ile ilgili yazı sayısı 2011 yılında 334 (%56,9) iken, bu sayı 2016 yılında 253'e (%43,1) gerilemiştir.

Filistin Gazetesinde Ele Alınmış Türkiye Konularının Kapladığı Haber Alanı

Haber Alanı kategorisi									
Yıl	Politik			Ekonomik	Sosyal	Spor	Askerî ve Güvenlik	Kültürel/ Sanatsal	Diğer
	İç Politik	Dış Politik	Toplam						
2011	%18,2	%44,7	%62,9	%6,9	%3,6	%3,6	%13,8	%3,3	%6
2016	%45,5	%26,4	%71,9	%2,8	--	--	%21,3	%2	%2

Tablo 2. Filistin gazetesinde ele alınmış Türkiye konularının kapladığı haber alanlarının 2011 ve 2016 yıllarına dağılımı

Filistin gazetesinde politik konuların 2011 yılında %62,9 olan oranı zamanla artış göstererek 2016 yılında %71,9'a kadar yükselmiştir. Bunun nedenleri, 2016 yılında Türkiye ve İsrail hükümetleri arasındaki normalleşme anlaşmasının tekrar faaliyete geçirilmesi, İsrail'in 2012 ve 2014 yıllarında Gazze'de başlattığı savaşlar, İsrail'in yürüttüğü saldırıların 2015 ve 2016 yıllarında devam etmesi, Kudüs'ün İsrail tarafından Yahudileştirilmesi sürecindeki artış ve İsrail'in Batı Şeria'daki yerleşim faaliyetlerinin hızlandırılmış bir şekilde genişlemesidir. Bütün bunlar Türkiye tarafından sürekli olarak eleştirilmiştir. Ayrıca Türkiye, uluslararası haberlere büyük ölçüde yansıyan politik tutumlara sahip idi.

Aynı tespit, oranı 2011 yılındaki %13,8'den 2016 yılında %21,3'e artan askerî ve güvenlik konuları için de geçerlidir. Askerî ve güvenlik meselelerinin yüzdesindeki artışın nedeni, Türk ordusunun bazı liderlerinin silah kullanarak düzenlediği başarısız askerî darbe girişimi ve ardından başlatılan tutuklama ve yakalamalar gibi olayların Filistin basını tarafından büyük ilgi görmesidir. Bu olaylara ek olarak, Türkiye'nin 2016 yılında terör örgütleri olarak nitelendirilen örgütler tarafından maruz kaldığı "terör" saldırıları da sayılabilmektedir.¹ Ekonomik ve sosyal konuların oranları ise, 2016 yılında 2011 yılına kıyasla sırasıyla %4,1'lik ve %3,6'lık düşüş göstermiştir.

¹ Bu terör saldırılarının en önemlileri şunlardı: 12 Ocak: İstanbul'un Sultanahmet semtinde Irak ve Şam İslam Devleti (İŞİD) örgütüne mensup Suriyeli bir genç tarafından gerçekleştirilen ve çoğu Alman olmak üzere 10 yabancı turistin hayatını kaybetmesiyle sonuçlanan intihar saldırısı; 2 Şubat: Ankara'da terör örgütü Kürdistan İşçi Partisi'nin (PKK) kollarından birisi olan Kürdistan Özgürlük Şahinleri (TAK) örgütü tarafından düzenlenen, askerî personel taşıyan bir otobüsü hedef alan, 29 vatandaşın şehit olması ve 61 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan bomba yüklü araçla terör saldırısı; 13 Mart: Başkent Ankara'nın "Kızılay" semtinde düzenlenen, TAK örgütü tarafından üstlenen, 37 vatandaşın şehit olması ve 125 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan bomba yüklü araçla terör saldırısı; 19 Mart: İstanbul merkezindeki İstiklal Caddesi'nde bulunan Beyoğlu Kaymakamlığı binasının önünde İŞİD örgütüne mensup bir intihar eylemcisi tarafından düzenlenen, 5 kişinin ölmesi ve 19 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan canlı bomba saldırısı; 20 Ağustos: Türkiye'nin güneydoğusundaki Gaziantep'te bulunan bir düğün salonunda İŞİD örgütü tarafından düzenlenen, 50 kişinin ölmesi ve 94 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan canlı bomba saldırısı; 19 Aralık: Ankara'daki Rusya Büyükelçisi'nin, başkent Ankara'da bir sanat sergisine katılımı sırasında FETÖ örgütüne ait olduğundan şüphelenilen bir Türk polis tarafından düzenlenen silahlı saldırıda öldürülmesi.

Filistin Gazetesinin Ele Aldığı Türkiye Meseleleri

Bu kategoride, Filistin gazetesinin ilgisini çeken Türkiye meseleleri ele alınmış ve bu gazetenin belirli meselelere ne ölçüde odaklandığı ve diğer meseleleri ne ölçüde ihmal ettiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tanımlar ve Ayrımlar

- 15 Temmuz Darbe Girişimi: Türkiye hükûmetinin Fethullah Gülen cemaatini 15 Temmuz 2016 tarihinde gerçekleştirmekle suçladığı, darbeci güçler tarafından 248 Türk vatandaşın öldürülmesi ve 2196 kişinin yaralanmasıyla sonuçlanan başarısız darbe girişimidir.
- Türkiye'nin İç İşleri: Milletvekili, cumhurbaşkanlığı ve belediye seçimleri, referandumlar, TBMM'nin (Türkiye Büyük Millet Meclisi) en önemli toplantı ve kararları, muhalefet gösterileri, en önemli yargı kararları, terör saldırıları, iç güvenlik önlemleri, cinayet ve uyuşturucu gibi ağır suçlar, bazı medya ve sivil kuruluşların kapatılması, Arap öğrencilerle ilgili olanlar dışındaki eğitim meseleleri, Türkiye futbol ligi (Süper Lig) gibi yurt içi spor faaliyetleri, altyapı çalışmaları ve diğerleri gibi Türkiye içinde çeşitli alanlarda gerçekleşen birçok olayı içermektedir.
- Türkiye'nin Arap Ülkelerine Yardımları: Birçok Türk devlet ve sivil toplum kuruluşu tarafından Arap ülkelere sunulan aynı, nakdi ve tıbbi yardımlardır.
- Türkiye-İsrail İlişkileri: Bu ilişkiler birçok evreden geçmiştir. İkili ilişkiler, İsrail'in 2009-2016 yılları arasında Gazze Şeridi'ne karşı başlattığı savaşıardan büyük ölçüde etkilenmiştir. Zira Türkiye, söz konusu savaşıara karşı güçlü bir duruş sergilemiştir. Hatta o zamanki Türkiye Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu, 21 Kasım 2012 tarihinde savaş sırasında Gazze'yi ziyaret etmiştir (Anadolu Ajansı, 2012). Araştırmanın yürütüldüğü dönem, dayanışmacı Türklerin öldürülmesinden dolayı Siyonistlerin Türkiye'den özür dilemesine ve 2016 yılında Türkiye-İsrail hükûmetleri arasında büyükelçilerin karşılıklı olarak yeniden atanmasıyla sonuçlanan normalleşme anlaşmasının imzalanmasına tanık olmuştur.
- Türkiye'nin Avrupa ve Amerika ile İlişkileri: Bu mesele Filistin gazetelerinde önem görmüştür.

- Türkiye'nin Arap Baharı'na Yönelik Tutumu: Türkiye'nin bu tutumu, araştırmanın yürütüldüğü dönemde Türk-Arap ilişkilerinin büyük ölçüde dalgalanmasına yol açmıştır.
- Türk Sineması: Bunun sayesinde, Arap televizyon kanallarının Arap bölgesinde Türk yapımı dizi ve filmleri yayınlamaya odaklanmasından sonra Filistin'in her evine Türk kültürü girmiştir. Arap izleyicilerin bu dizilerin yüzlerce bölümünü izlemiş olmaları ve hem küçüklerin hem de büyüklerin dizi olaylarını ve yıldızlarını ezberlemiş olmalarına rağmen, büyük Arap televizyon kanalları Türkiye-Mısır anlaşmazlığı ve Türkiye-Suudi Arabistan anlaşmazlığı nedeniyle Türk yapımı dizi ve filmleri yayınlamaktan vazgeçmiştir.
- Türkiye'de Arap Turizmi: Geçmiş seneler zarfında Türkiye'ye gelen Arap turistlerin sayısı artmıştır. İstatistikler, 2011 yılından 2014 yılının sonuna kadar olan dönemde Arap ülkelerinden gelen turist sayısının 7 milyona ulaştığını göstermektedir (Turk Press, 2015a).
- Türkiye'de Okuyan Arap ve Filistinli Öğrenciler: Birkaç yıl öncesine kadar Türkiye, Arap öğrencilerin tercih ettiği yer değildi. Zira Amerika ve Avrupa tercih edilmekteydi. Ancak Türkiye'nin son on yılda tanık olduğu gelişme, üniversite harçlarının düşüşü ve komşu ülkelerde yaşanan krizler, Türkiye'yi binlerce Arap öğrenci için bir varış noktası hâline getirmiştir. Türkiye'de okuyan Arap öğrencilerin şimdiki sayısı, çoğu Suriye'den olmak üzere, 80 bini aşmış durumdadır (Al-Araby Al-Jadeed, 2018).
- Türkiye'deki Arap Mülteciler: Türkiye İşveren Sendikalar Konfederasyonu (TİSK) ve Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi (HÜGO) tarafından yapılan ortak bir çalışma, Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin sayısının 3 milyonu aştığını göstermiştir (Turk Press, 2015b). Bununla birlikte Türkiye'de ikamet eden yüzbinlerce Iraklı, Libyalı, Yemenli, Mısırlı ve Filistinli mülteci de bulunmaktadır.
- Türkiye'nin Kudüs ve Filistin Davasına Bakışı: Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın işgal uygulamalarından korunmasında Türkiye'nin resmî ve halk düzeyindeki rolü ve Türkiye'nin, Filistin meselesinin çözülmesi ve 1967 sınırlarında Filistin devletinin kurulması konularındaki konumudur.
- Türkiye'nin Arap Ülkelerine Askerî Müdahaleleri: Türk ordusunun Kuzey Suriye ve Irak'taki operasyonları gibi askerî müdahalelerdir.

- Türkiye'nin Ekonomik Durumu: Devlet bütçesi, endüstri, tarım, Arap turizmi haricindeki turizm, özel şirketler, ihracat ve ithalat, ticaret açığı, işsizlik, ekonomik durgunluk, enflasyon, Türkiye'nin dünyayla ve özellikle Arap dünyasıyla yaptığı ekonomik anlaşmalar ve diğerleri gibi konulardır.
- Diğer: Türkiye-Afrika ilişkileri, Türkiye-Asya ilişkileri, Türkiye'nin Latin Amerika ülkeleriyle ilişkileri ve Türkiye'nin Arap olmayan ülkelere yardımları gibi yukarıdaki meselelerin kapsamına girmeyen ve araştırma konusu olan gazetede ele alınan konulardır.

Filistin Basımında Türkiye Meseleleri	2011	2016
Türkiye'nin Ekonomik Durumu	%0,3	%0,8
Türkiye-İsrail İlişkileri	%33,2	%2,8
Türkiye'nin Arap Ülkelerine Yardımları	%5,7	%2,4
15 Temmuz Darbe Girişimi	--	%20,2
Türkiye'deki Arap Mülteciler	--	--
Türkiye'nin Avrupa ve Amerika ile İlişkileri	%4,2	%26,5
Türkiye'de Arap Turizmi	--	%0,8
Türk Sineması	%1,2	--
Türkiye'de Okuyan Arap Öğrenciler	%0,3	--
Türkiye'nin Arap Ülkelerine Askeri Müdahaleleri	%8,4	%8,3
Türkiye'nin Arap Baharı'na Yönelik Tutumu	%9,6	%4,3
Türkiye'nin İç İşleri	%18,9	%26,9
Türkiye'nin Kudüs ve Filistin Davasına Bakışı	%11,1	%2,4
Diğer	%12,9	%4
Toplam	%100	%100

Tablo 3. Filistin gazetesinin ele aldığı Türkiye meselelerinin 2011 ve 2016 yıllarına dağılımı

Filistin gazetesinde "Türkiye-İsrail İlişkileri" meselesine ilişkin yazıların 2011 yılında %33,2 ile ilk sırada yer aldığı, ancak bu meseleye ilgi oranının 2016 yılında %2,8'e gerilediği görülmektedir. Bu bulgular, Gazze'ye deniz yoluyla ulaşmaya çalışırken İsrail saldırısına uğrayan Mavi Marmara gemisi olayı ve ardından Türkiye-İsrail hükümetleri arasında meydana gelen ve büyükelçilerin çekilmesi, İsrail hükümetinden bir özür talep edilmesi gibi olaylarla sonuçlanan anlaşmazlıklardan dolayı mantıklı gelmiştir. Arap-İsrail çatışmasının bir sonucu olarak Filistin gazetesinin söz konusu meseleye odaklanması da mantıklıdır. Aynı şekilde, "Türkiye'nin Kudüs ve Filistin Davasına Bakışı" meselesine ilişkin yazıların 2011 yılında %11,1 olan oranının 2016 yılında %2,4'e gerilediği görülmektedir. "Türk Sineması"

ve "Türkiye’de Okuyan Arap Öğrenciler" meselelerinin ise, 2016 yılında söz konusu gazete tarafından hiç ele alınmadığı görülmektedir.

Öte yandan, “15 Temmuz Darbe Girişimi” meselesine ilişkin yazıların oranı, 2016 yılında doğal olarak artış göstererek %20,2’ye yükselmiştir. Çünkü bu darbe girişimi Türkiye tarihinde çok önemli bir olaydı ve Türkiye’yi etkileyen bir dizi darbeden sonra sahada başarısız olan tek darbe girişimiydi. Bu sebepten dolayı 15 Temmuz darbe girişimi, Arap ve uluslararası haberlere büyük ölçüde yansımıştır. Ayrıca, Hizmet hareketinin üyelerinin tutuklanması, Arap ülkelerindeki kurum ve okullarının kapatılması ve mülkiyetinin Türkiye devletine bağlı Maarif Vakfı’na aktarılması gibi darbe girişiminin ardından 2016 yılının sonuna kadar yaşananlar, Filistin gazetesinin haberlerinde kendine geniş bir yer bulmuştur. “Türkiye’nin Ekonomik Durumu” meselesine ilişkin yazıların 2011 yılında %0,3 olan oranının 2016 yılında %0,8’e yükseldiği görülmektedir. “Türkiye’deki Arap Mülteciler” meselesi ise, araştırma konusu yılların her ikisinde de söz konusu gazete tarafından hiç ilgi görmemiştir.

Filistin Gazetesinin Türkiye ile İlgili Yazılarındaki Aktörler ve Rol Nitelikleri

Bu kategoride, Filistin gazetesinde yayınlanan Türkiye hakkındaki yazılarda aktif veya merkezi rol oynayan en önemli kurum, şahsiyet, figür ve güçlerin ortaya çıkarılması ve bunların rol niteliklerinin açıklanması amaçlanmıştır.² Böylelikle Filistin gazetesinin Türkiye haberlerinde belirli kişi veya kurumlara bakış açılarının belirlenmesi mümkün olacaktır.

Tanımlar ve Ayrımlar

Bu kategori; önemli olan bir grup aktörün belirli söylemlerinin analiz edilmesine, incelenen söylemlerde kendilerine atfedilen eylem, rol ve niteliklerin gözlemlenmesine ve bu rollerin gazetecilik söylemi açısından olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilmesine dayanmaktadır (Şuman, 2007). Bu kategori, aşağıdaki aktörlerin rol ve niteliklerini tanımlamak için araştırmada kullanılmıştır:

- Türkiye Hükûmeti: Araştırma dönemi itibarıyla Türkiye Cumhuriyeti’nde yürütme yetkilerini üstlenen bakanlıklar ve hükûmet organlarını ifade etmektedir. Yasama yetkisi ise, Mustafa Şentop’un hâlen başkanlığını yaptığı Türkiye Büyük Millet

² Aktörlerin olumsuz rol nitelikleri, araştırma konusu olan gazetede yayınlanan Türkiye yazılarında bir şahsiyet veya kurumun tutumları ve politikalarının, gazete okurunun zihninde yazıda yer alan aktöre karşı olumsuz bir izlenim bırakacak şekilde doğrudan veya dolaylı olarak reddedilip eleştirilmesi demektir. Aktörlerin olumlu rol nitelikleri ise, araştırma konusu olan gazetede yayınlanan Türkiye yazılarında bir şahsiyet veya kurumun tutumları ve politikalarının, gazete okurunun zihninde yazıda yer alan aktöre yönelik olumlu bir izlenim oluşturacak şekilde doğrudan veya dolaylı olarak desteklenmesi demektir.

Meclisi'ne (TBMM) verilmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ile Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) arasında kurulan Cumhuriyet İttifakı, hâlen Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) çoğunluğu oluşturmaktadır.

- Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan: Türkiye'nin eski Başbakanı (14 Mart 2003 tarihinden itibaren), şimdiki Cumhurbaşkanı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde (TBMM) çoğunluğu oluşturan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) genel başkanıdır. Erdoğan ayrıca, 1994-1998 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediyesi başkanlığını yürütmüştür.
- Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas: 15 Ocak 2005 tarihinden itibaren Filistin Ulusal Otoritesi'nin ikinci başkanıdır. 9 Ocak 2009 tarihinde anayasa gereğince görev süresi dolan Abbas, görevini sürdürmeye devam etmektedir. Filistin Fetih Hareketi'nin başkanı olan Abbas, Yaser Arafat'ın ölümünden sonra 11 Kasım 2004 tarihinden bu yana Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Yürütme Kurulu Başkanı olarak görev yapmaktadır.
- İslami Direniş Hareketi (Hamas): Filistinli ulusal bir harekettir. Hamas hareketi, Siyonist işgale karşı direnmek, toprakları, Kudüs'ü, İslami ve Hıristiyan kutsal mekânları özgürleştirmek, mülteci ve yerinden edilmiş Filistinlilerin evlerine geri dönmesi ve gerçek egemenliğe sahip bağımsız Filistin devletinin kurulması için yurtiçi ve yurtdışındaki Filistin halkı ve İslami ulusal güç ve gruplarla birlikte çalışmaktadır (Hamas Hareketi, 2021). Hamas hareketi, 2006 yılında Filistin Yasama Meclisi seçimlerinde kazanıp Filistin hükûmetini kurmuş ve Gazze Şeridi'ni 14 Temmuz 2007-2 Haziran 2014 tarihleri arasında yönetmiştir.
- İsrail Hükûmeti: Başbakan tarafından seçilen ve yönetilen bakanlardan oluşan resmi bir heyet ve Filistin topraklarını işgal eden İsrail devletinin hükûmetidir. Başbakan yürütme yetkilerinin çoğunu üstlenirken, İsrail devlet başkanının yetkileri törensel niteliktedir. Aşırı sağcı Yamina Partisi lideri Naftali Benet, 2021 yılından beri İsrail hükûmetinin başkanlığını yürütmektedir.
- Fethullah Gülen: 1941 yılında Türkiye'de doğmuştur. 1999 yılında Amerika'ya taşınmıştır. Medya ve basın organlarını destekleyip Afrika ve Asya ülkelerinde okullar yaptırarak yayılan "Hizmet" Hareketi'ni kurmuştur. Hoşgörülü İslam'ı kılıf olarak kullanan ve Gülen tarafından kurulan bu hareket, Türk toplumunda, özellikle de yönetimde varlığını güçlendirmiştir. Gülen'in Türkiye hükûmetine karşı 15 Temmuz

2016 Cuma günü başarısız bir darbe girişimini gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır (BBC, 2016).

- TBMM'deki Muhalefet Partileri: Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Halkların Demokratik Partisi (HDP) ve İYİ Parti olmak üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ndeki (TBMM) ana muhalefet partileridir.
- Türk Sivil Toplum Kuruluşları (STK): Gazze'ye uygulanan ablukayı kırmak için 2010 yılı mayıs ayının sonunda yola çıkan Özgürlük Filosu'nu organize eden İnsani Yardım Vakfı (İHH) gibi Türk hayır kuruluşları, kültür kuruluşları, sendikalar, meslek kuruluşları vs. dâhildir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA), Türk Kızılay, Yardımcı Derneği ve bazı Arap devletlerinde hizmetleri ve ofisleri bulunan diğer dernekler de bu kapsama girmektedir.
- Arap Birliği: 22 Mart 1945 tarihinde kurulan bölgesel bir örgüttür. Daimî merkezi Mısır'ın başkenti Kahire'de olan Arap Birliği'nin Afrika ve Asya'dan 22 Arap ülkesi üyesi vardır. Arap Birliği'nin görevleri şunlardır: Arap ülkeleri arasında siyasî, ticari, ekonomik ve kültürel alanlarda koordinasyon sağlamak, Arap ülkeleri arasındaki ilişkileri pekiştirmek, Arap ülkelerinin bağımsızlığını korumak ve Arap bölgesinin çeşitli alanlardaki güvenliğini sağlamaktır. Arap Birliği'nin şimdiki genel sekreteri Ahmed Ebu Gayt'tır (Cuarne, 2021).
- İslam İşbirliği Teşkilatı: İslam ülkelerini çatısı altında toplamak üzere kurulan ve 57 üyeye sahip uluslararası bir teşkilattır. En önemli hedefi, dünyanın her yerindeki Müslümanların hayati çıkarlarını korumaktır. Dünyadaki Müslümanların sayısı 1,3 ile 1,5 milyar arasındadır. Dünyanın her yerindeki Müslüman ülkelerin çoğu, Birleşmiş Milletler'in (BM) daimî üyesi olan bu teşkilata üyedir. İslam İşbirliği Teşkilatı'nın (İİT) 2017-2018 yılları arasındaki dönem başkanlığını Türkiye üstlenmiştir (El-Heyyari, 2016).
- Amerika Birleşik Devletleri (ABD): İngilizce ismi "United States of America" olan, elli eyaletten oluşan, başkenti Washington olan bir federal anayasal cumhuriyettir. ABD başkanlığını Cumhuriyetçi Başkan Donald Trump'tan devralan Demokratik Joe Biden, ABD'nin şimdiki başkanıdır.
- Avrupa Birliği (AB): 27 Avrupa ülkesinin üye olduğu siyasî ve ekonomik bir birliktir. Avrupa Birliği'nin nüfusu yaklaşık 513 milyon kişidir. Dünyadaki en büyük ticari örgütlenmelerden biri olan Avrupa Birliği, 1992 yılında imzalanan ve Maastricht

Anlaşması olarak bilinen anlaşmanın yürürlüğe girmesi sonucu kurulmuştur. Avrupa Birliği'nin pek çok faaliyeti vardır ve bunların en önemlisi, 12 üye ülke tarafından kullanılan ve Euro adıyla anılan ortak para biriminin kullanıldığı ortak bir ekonomik piyasa olmasıdır. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Türkiye'de iktidara geldiğinden beri Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğini almaya çalışmaktadır (Avrupa Birliği, 2021).

- Arap Baharı Ülkelerinin Hükûmetleri: Mısır, Tunus, Suriye, Yemen ve Libya hükûmetleridir.
- Diğer Arap Hükûmetleri: Mısır, Tunus, Suriye, Yemen ve Libya haricindeki Arap ülkelerinin hükûmetleridir.
- Diğer: Afrika, Asya ve Latin Amerika ülkelerinin başkanları ve hükûmetleri, uluslararası kuruluşlar gibi yukarıdaki aktörlerin kapsamına girmeyen ve Filistin gazetesinin Türkiye'ye ilişkin yazılarında ele alınan aktörlerdir.

Aktörler ve Rolünün Niteliği		2011	2016
Türkiye Hükûmeti	Olumlu	%89,3	%92,1
	Olumsuz	%8,3	%10,4
Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan	Olumlu	%70,5	%80,1
	Olumsuz	%17,4	%16,2
Fethullah Gülen	Olumlu	--	--
	Olumsuz	%20,2	%98,7
TBMM'deki Muhalefet Partileri	Olumlu	%2,1	%15,8
	Olumsuz	%92,6	%19,7
Türk Sivil Toplum Kuruluşları	Olumlu	%77,3	%92,5
	Olumsuz	%11,8	%9,3
İsrail Hükûmeti	Olumlu	%0,7	--
	Olumsuz	%99,1	%99,8
İslami Direniş Hareketi (Hamas)	Olumlu	%94,6	%90,3
	Olumsuz	%8	%7
Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas	Olumlu	%35,7	%7,1
	Olumsuz	%27,6	%21,1
Avrupa Birliği (AB)	Olumlu	%6,4	%28,4
	Olumsuz	%28,6	%19,4
Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	Olumlu	%1,8	%7,3
	Olumsuz	%28,2	%21,1
İslam İşbirliği Teşkilatı	Olumlu	--	%14,3
	Olumsuz	%28,2	%21,1
Arap Birliği	Olumlu	--	%20
	Olumsuz	%28	%21
Arap Baharı Ülkelerinin Hükûmetleri	Olumlu	%4,4	%2,9
	Olumsuz	%29,4	%22,3
Diğer Arap Hükûmetleri	Olumlu	%2	%7,9
	Olumsuz	%28,8	%20,7
Diğer	Olumlu	%9	%8
	Olumsuz	%11,5	%10,9

Tablo 4. Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili yazılarındaki aktörler ve rol nitelikleri

Filistin gazetesi, araştırmanın yürütüldüğü yılların her ikisinde Türkiye'ye ilişkin tüm aktörleri -Fethullah Gülen hariç- olumlu olarak ele almıştır. Bunun nedeni, Türkiye ve Filistin halkları arasındaki güçlü bağlar ve Türkiye'nin İsrail işgaline karşı mücadelede devamlı olarak Filistin'in yanında durmasıdır.

Gazeteye ait bulgulara göre, aktörlerin çoğunun olumsuz rol niteliği oranı 2016 yılında 2011 yılına kıyasla %5,1 ila %9,2'lik düşüş göstermiştir. Buna istisna olarak, oranı 2011 yılındaki %99,1'den 2016 yılında %99,8'e artan İsrail hükûmetidir.

Fethullah Gülen'den ise, araştırmanın yürütüldüğü yılların hiçbirinde olumlu şekilde bahsedilmemiş ve 2016 yılında %98,7 oranında olumsuz şekilde bahsedilmiştir.

Filistin Gazetesinin Türkiye ile İlgili Yazılara Yaklaşım Biçimi

Bu kategoride, Filistin gazetesinin, sayfalarında yayınlanan Türkiye ile ilgili konuları genel yaklaşım biçimi açısından nasıl ele aldığı ve yaklaşım biçiminin olumlu, olumsuz ya da nötr olup olmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu da Filistin gazetesinin Türkiye'ye yaklaşımını ortaya koymak için faydalıdır.

Tanımlar ve Ayrımlar

- *Olumsuz*: Türkiye meselelerini, özel hedefleri olan, yalnızca Türkiye'nin çıkarlarına hizmet etmeyi amaçlayan, Arap ülkelerine ve halklarına zarar veren meseleler olarak değerlendiren yaklaşım biçimidir.
- *Olumlu*: Türkiye meselelerini, Türkiye'nin Araplara desteği olan, Arap ülkelerinin ve halklarının çıkarlarına yararlı olan veya en azından Arap halklarına zarar vermeyen meseleler olarak değerlendiren yaklaşım biçimidir.
- *Nötr*: Türkiye meselelerine karşı nötr bir tutum sergilemek demektir.

Yıl	Yaklaşım Biçimi kategorisi		
	Olumlu	Olumsuz	Nötr
2011	%86,2	%9	%4,8
2016	%95,3	%0,8	%4

Tablo 5. 2011 ve 2016 yıllarına göre Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili yazılara yaklaşım biçimi

Filistin gazetesinde olumlu eğilimin, %86,2 oranında olduğu 2011 yılına kıyasla, 2016 yılında daha yüksek oranda (%95,3) olduğu görülmektedir. Olumsuz eğilimin ise, %9

oranında olduğu 2011 yılına kıyasla, 2016 yılında daha düşük oranda (%0,8) olduğu tespit edilmiştir.

2011 yılında, Filistin gazetesinin Türkiye meselelerine yaklaşımı büyük ölçüde olumluydu. Bu bulgu, Türkiye'nin 2011 yılında meydana gelen Arap Baharı devrimlerini desteklemesinin ve Türkiye'nin özellikle Mavi Marmara gemisi olayından sonra Filistin davasına verdiği desteğin bir sonucu olarak mantıklıdır.

Gazze ve Batı Şeria'daki Filistin liderleri ve Filistin kamuoyunun Türkiye'yi destekleyen ve tutumlarını memnuniyetle karşılayan genel bir eğiliminin bulunması, Filistin gazetelerini bu genel eğilime uyum sağlamaya itmiştir. Ayrıca, araştırmanın yürütüldüğü dönemde Türkiye'nin Filistin halkını destekleyen pozisyonları vardı. Bu nedenle Türkiye'ye ilişkin yazıların büyük bir kısmı olumlu bir içeriğe sahipti. Bunun yanı sıra, Filistin gazetesi özellikle Mavi Marmara gemisi olayından sonra Türkiye'nin en fazla destek ve sempatisini elde eden Gazze'de yayın yapmaktadır.

Filistin Gazetesinin Türkiye Konularını Ele Alırken Kullandığı Haber Kaynakları

Bu kategoride, Filistin gazetesinin, sayfalarında yayınlanan Türkiye ile ilgili konuları aktarmada kullandığı haber kaynaklarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Tanımlar ve Ayrımlar

İç kaynaklar

- Temsilci: Belirli bir tarafın, gazetenin yayın yaptığı şehir veya ülkenin içindeki haberlerini toplayıp gazeteye ulaştıran kimse (Şelebi, 1988: 71).
- Muhabir: Olay yerine daha yakın olması nedeniyle, gazetenin yayın yaptığı şehir veya ülkenin sınırları dışında vuku bulan olayların detaylarını toplayıp gazeteye ulaştıran kimse (Şelebi, 1988: 97).

Dış kaynaklar

- Yerel Filistinli ve Arap Haber Ajansları: Filistin ve Arap ülkelerince kurulan ulusal haber ajanslarıdır.
- Uluslararası Haber Ajansları: Reuters, Agence France-Presse (AFP) ve Associated Press (AP) gibi uluslararası bilgi ve haber toplayan ajanslardır.
- Anadolu Ajansı ve Türk Medyası: Türkiye Cumhuriyeti'nin resmî haber ajansı ve çeşitli Türk gazete ve medya araçlarıdır.

- Arap ve Yabancı Gazeteler: Haber ve yorum içeren, kâğıt kullanılarak basılan, periyodik olarak (aylık veya günlük) yayınlanan ve Arap ülkelerinde veya Türkiye dışındaki herhangi bir ülkede yayın yapan gazetelerdir (Alamüddin, 2009: 147).
- Gazete Yazarı: İsrail gazetelerinde yazan İsraili yorumcular dâhil olmak üzere, Arap, Türk ya da yabancı gazete yorumcularıdır.
- İnternet Siteleri ve Sosyal Medya: İnternet ortamında bulunan sitelerdir.
- Birden Fazla Kaynak: Yazının birden fazla bilgi kaynağı vardır.
- Kaynak Yok: Yazının hiçbir bilgi kaynağı yoktur.
- Diğer: Yukarıdakilerden farklı olan kaynaklardır.

Haber Kaynakları kategorisi		2011	2016
Dış Kaynaklar	Kaynak Yok	%0,3	--
	Birden Fazla Kaynak	%15,4	%0,8
	İnternet Siteleri ve Sosyal Medya	--	--
	Arap ve Yabancı Gazeteler	%5,4	--
	Gazete Yazarı	%12,4	%3,2
	Uluslararası Haber Ajansları	%23,6	%7,9
	Anadolu Ajansı ve Türk Medyası	%17,8	%78,7
	Yerel Arap Haber Ajansları	%13,6	%5,5
	Diğer	--	--
İç Kaynaklar	Muhabir	%11,5	%3,9
	Temsilci	--	--

Tablo 6. Filistin gazetesinin Türkiye konularını ele alırken kullandığı haber kaynaklarının 2011 ve 2016 yıllarına dağılımı

Filistin gazetesinin 2011 yılında çıkan sayılarında en çok kullanılan haber kaynağının %23,6 ile "Uluslararası Haber Ajansları" olduğu ve bu oranın 2016 yılında %7,9'a kadar gerilediği görülmektedir. "Yerel Arap Haber Ajansları" kaynağının 2011 yılında %13,6 olan kullanım oranı da 2016 yılında %5,5'e gerilemiştir. "Gazete Yazarı" kaynağının oranı da %12,4'ten %3,2'ye kadar gerilemiştir. "Anadolu Ajansı ve Türk Medyası" kaynağının 2011 yılında %17,8 olan kullanım oranı ise, 2016 yılında %78,7'ye kadar yükselmiştir. En çok kullanılan iç kaynak ise, oranı 2011 yılında %11,5'ten 2016 yılında %3,9'a düşen "Muhabir" olmuştur. 2016 yılında "Arap ve Yabancı Gazeteler" kaynağının hiç kullanılmadığı ve herhangi bir kaynaksız yazının kaydedilmediği tespit edilmiştir.

Anadolu Ajansı ve Türk medyası, Filistin gazetesinde kullanılan haber kaynakları açısından üst sırada yer alması, araştırmanın esas olarak Türkiye temsili ile ilgili olmasından kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla Filistin gazetesinin Türkiye ile ilgili olay ve meseleleri aktarmak için Türk medyasına yönelmesi doğaldır.

Filistin gazetesinin Türkiye’de sürekli muhabir bulundurmamasına rağmen, “Muhabir” kaynağı %9,4 oranında kullanılmıştır. Muhabirler tarafından yayınlanan yazılar, genellikle İHH, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü ve Türk Kızılay gibi, Filistin’de şubeleri olan Türk kurumlarıyla veya Filistin’de düzenlenen Türkiye’ye ilişkin faaliyetlerle ilgiliydi.

Filistin gazetesinde Anadolu Ajansı ve Türk medyasının kaynak olarak kullanım oranı 2011 yılında %17,8 iken 2016 yılında %78,7’ye yükselmiştir. Bunun nedeni, 2011 yılını takip eden dönemde Anadolu Ajansı’nın (AA) Kudüs ve Gazze ofislerinin açılmasıdır.

Filistin Basınında Türkiye Temsili

Bu kategoride, Türkiye’nin araştırma konusu olan gazetede temsilinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Tanımlar ve Ayrımlar

Türkiye temsili, araştırma konusu olan gazetede Türkiye’yi yansıtan medya imajıdır ve şunları kapsamaktadır:

- Filistin Halkının Destekleyicisi: Filistin halkına mali ve politik destek sunan bir ülke.
- Bölgesel Olarak Güçlü ve Etkili: Bölgesel ağırlığı ve etkisi olan bir ülke.
- Ekonomik Olarak Güçlü: Güçlü ekonomiye sahip bir ülke.
- Filistin Halkının Haklarına Düşman: Filistin halkına düşman olan ve ona mali veya politik destek sunmayan bir ülke.
- Bölgesel Olarak Zayıf ve Etkisiz: Bölgesel olarak zayıf ve etkisiz kalan bir ülke.
- Ekonomik Olarak Zayıf: Zayıf ekonomiye sahip bir ülke.
- Tarafsız Bir Ülke: Filistin halkının mesele ve hakları karşısında tarafsız bir tutum sergileyen bir ülke.
- Demokratik Bir Ülke: Demokrasi ve seçimlere bağlı, özgürlük ve kanunlara değer veren bir ülke.

- Demokratik Olmayan Bir Ülke: Demokrasiye bağlı olmayan, özgürlük ve kanunlara değer vermeyen bir ülke.
- Farklı Kültür ve Değerlere Sahip: Arap halklarının kültür ve değerlerinden farklı kültür ve değerlere sahip bir ülke.

Türkiye Temsili kategorisi	2011	2016
Filistin Halkının Destekleyicisi	%28,4	%9,5
Bölgesel Olarak Güçlü ve Etkili	%58,1	%67,6
Ekonomik Olarak Güçlü	%3,6	%1,6
Filistin Halkının Haklarına Düşman	--	%0,4
Bölgesel Olarak Zayıf ve Etkisiz	--	%4,7
Ekonomik Olarak Zayıf	--	%0,8
Tarafsız Bir Ülke	%10,8	%7,1
Demokratik Bir Ülke	%3,9	%9,9
Demokratik Olmayan Bir Ülke	--	%2,4
Farklı Kültür ve Değerlere Sahip	%3,9	%0,8

Tablo 7. 2011 ve 2016 yıllarına göre Filistin gazetesindeki Türkiye temsili

Türkiye'nin "Bölgesel Olarak Güçlü ve Etkili" imajı, Filistin gazetesinde araştırmanın yürütüldüğü yılların her ikisinde yayınlanan toplam Türkiye yazılarında kullanılan imajlar arasında %62,2 ile ilk sırada yer almıştır. Onu sırasıyla, %20,3 ile "Filistin Halkının Destekleyicisi" imajı ve %9,2 ile "Tarafsız Bir Ülke" takip etmiştir. Diğer imajların kullanımı çok az idi.

Filistin gazetesinde en sık rastlanan Türkiye imajı, "bölgesel olarak güçlü ve etkili bir ülke" imajıdır. Bu, araştırmanın yürütüldüğü yılların, Türkiye'nin ister iç düzeyde ister Filistin, Arap ve uluslararası sahada oynadığı önemli role tanıklık ettiği göz önüne alındığında beklenen bir husustur. Araştırmanın yürütüldüğü yıllar ayrıca; 15 Temmuz darbe girişiminin başarısızlığı, Türkiye ile Rusya arasında Türk Akım Projesi anlaşmasının imzalanması, İstanbul'da üçüncü köprünün açılması, Türkiye'nin Kuzey Suriye'deki Fırat Kalkanı Harekâtı, Türkiye ve Rusya arasındaki ilişkilerin Rus uçağının düşürülmesiyle kesintiye uğradıktan sonra yeniden normalleşmesi, Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkilerin yeniden normalleşmesi, birçok terör patlamasının meydana gelmesi, Türkiye ve Avrupa Birliği'nin mültecilerle ilgili bir anlaşmaya varması, Türkiye'nin İstanbul'da düzenlenen İslam İşbirliği Teşkilatı 13. Zirvesi'nin dönem başkanlığını devralması, 60 ülkenin lider ve başkanlarının

katılımıyla Birleşmiş Milletler tarafından düzenlenen Dünya İnsani Zirvesi'nin İstanbul'da gerçekleşmesi, Türkiye'nin Alman parlamentosunun 1915 olaylarını soykırım olarak niteleyen tasarımı onaylamasını protesto için Alman büyükelçisini çekmesi, İstanbul'un İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi 32. Toplantısı'na ev sahipliği yapması, Moskova'da Türkiye-Rusya-İran toplantısının yapılması ve bu toplantının Doğu Halep'ten sivillerin tahliye edilmesi ve silahlı grupların ayrılması kararıyla sonuçlanması gibi olaylara tanıklık etmiştir (Daily Sabah, 2016).

“Filistin Halkının Destekleyicisi” imajı, araştırma konusu olan gazetede ikinci sırada yer almıştır. Bu, araştırmanın yürütüldüğü dönemin bir kısmında Türkiye'nin Filistin halkını İsrail işgaline karşı desteklemede önemli bir rol oynadığı, İsrail'in devam eden saldırıları ve Gazze Şeridi'ne yönelik ablukası karşısında Türkiye'de Filistin halkını destekleyen resmî açıklamaların yapıldığı göz önüne alındığında, mantıklı bir husustur.

Türkiye'nin "Bölgesel Olarak Güçlü ve Etkili" imajının 2011 yılında %58,1 olan oranı 2016 yılında %67,6'ya yükselmiştir. "Demokratik Bir Ülke" imajının 2011 yılında %3,9 olan oranı da 2016 yılında %9,9'a yükselmiştir.

Diğer imajların kullanım oranı ise, 2016 yılında 2011 yılına kıyasla düşüş göstermiştir. Örneğin, “Filistin Halkının Destekleyicisi” imajının 2011 yılında %28,4 olan oranı 2016 yılında %9,5'e gerilemiştir.

Türkiye'nin “Filistin Halkının Destekleyicisi” imajının 2011 yılında olan oranı, 2016 yılındakinden daha yüksektir. Bunun nedenleri, 2011 yılında Türkiye ve İsrail hükümetleri arasındaki diplomatik ilişkilerin kopuk olması, Türkiye'den İsrail'e karşı sert açıklamaların yapılması ve Gazze denizinde Türklerin şehit edilmesi olayından sonra Türkiye'de İsrail'e karşı halk faaliyetlerinin düzenlenmesidir. Öte yandan, Türkiye'nin “Filistin Halkının Destekleyicisi” imajının oranı, Türkiye ve İsrail hükümetleri arasındaki diplomatik ilişkilerin normalleşmesi nedeniyle 2016 yılında biraz düşmüştür.

Öneriler

İçerik analizi çalışmasının sonuçlarından hareketle aşağıda belirtilen yönlerde adımlar atılabilmektedir:

- 1- Filistin basınına, uluslararası haber ajanslarına ihtiyaç duymadan orijinal kaynaklardan bilgiler almak için Türkiye'ye tam zamanlı veya yarı zamanlı muhabirler ataması gerekmektedir.

- 2- Filistinli basın organları, gerçek kaynaklardan bilgiler almak için Arapça dilinde haber hizmetleri sunan Türk haber ajanslarına abone olmalıdır.
- 3- Filistin basını, Türkiye ile ilgili meseleleri gazetecilik mesleğinin kurallarını ihlal etmeden olumlu ya da tarafsız “meslekî” bir şekilde ele almalıdır. Zira bu, Türkiye’nin tüm bileşenleriyle Filistin halkını destekleyen en önemli ülkelerden biri olduğu göz önüne alındığında, genel olarak Arap meselelerine ve özellikle de Filistin meselesine hizmet edecektir.
- 4- Filistin gazeteleri, Türkiye’nin doğası, tarihî, siyasî coğrafyası, sosyal ve kültürel yapısını iyice bilip anlayan ve Türk işlerinde uzmanlaşmış editörler atamalıdır.
- 5- Filistin gazeteleri, bilgi ve tecrübe alışverişinde bulunmak ve görüşleri yakınlaştırmak amacıyla Türk medya araçları ile iş birliği ufukları açmak için çaba göstermelidir.
- 6- Filistin gazeteleri, Batı sömürgeciliği ve bazı Arap siyasî rejimlerinin Türkiye hakkında çizmeye çalıştığı kalıplaşmış imajın geride bıraktığı Arap halkının Türkiye hakkındaki yanlış bilgilerini düzeltmelidir.
- 7- Filistin gazeteleri, Türkiye’deki durumun gerçekliği hakkındaki bilgileri artırmak için Kızılay, Yunus Emre Enstitüsü ve TİKA gibi Filistin’de faaliyet gösteren Türk kültür merkezleri ile iş birliği yapmalıdır.
- 8- Filistin gazeteleri, uluslararası haber ajanslarının Türkiye hakkında aktardığı haberleri doğrulamalı, haberlerin içerdiği terimlere dikkat etmeli ve bilgileri orijinal kaynaklara göre incelemelidir.
- 9- Filistin gazeteleri, Türkiye hakkında yanlış bilgi yayınlamaktan kaçınmak için İsrail ve Batı gazetelerinden aktardığı Türkiye ve Türkiye-İsrail ilişkileri hakkındaki yorum ve karikatürleri iyice incelemelidir.
- 10- Gazete yorumcuları, Türkiye ve Filistin halkları arasındaki ikili ilişkilere hizmet edecek şekilde Türkiye’nin Filistin halkı arasındaki olumlu imajını pekiştirmeye devam etmelidir.
- 11- Filistin gazeteleri, Türkiye’nin ekonomik, kültürel, sosyal ve spor konularına önem vermeli ve sadece politik ve güvenlik haberlerini aktarmakla sınırlı kalmamalıdır.
- 12- Filistin gazeteleri, Türkiye ile ilgili olayları analiz etmede Türk işlerinde uzmanlaşmış uzmanlardan, özellikle Türk uzmanlardan, yardım almalıdır.

- 13- Türkiye'nin bazı Arap ülkeleriyle olan ilişkilerinin zayıflamasından ve Türkiye'nin Libya, Suriye, Irak, Suudi Arabistan, BAE ve Somali gibi birçok Arap dosyasında etkili bir aktör olarak varlığından dolayı, Türkiye meselelerinin daha derin ele alınmasına özen gösterilmelidir.
- 14- Kaynağın belirtilmesi gereklidir; çünkü herhangi bir konu ele alınırken kaynağın belirtilmemesi güvenilirlik eksikliğinin göstergesidir.
- 15- Filistin gazetelerinin İslam dünyası meselelerine tahsis edilmiş sayfaları olmalıdır. Zira Türkiye ve Arap ülkeleri İslam dünyasında bulunmakta olup İslam İşbirliği Teşkilatı'na üye ülkelerdir. Üstelik araştırma konusu olan gazete, "Adalet ve Barış için Birlik ve Dayanışma" temasıyla 14 Nisan 2016 tarihinde İstanbul'da düzenlenen, Türkiye'nin dönem başkanlığını devraldığı ve 22 Arap ülkesi dâhil olmak üzere 50'den fazla İslam ülkesinden temsilcilerin katıldığı İslam İşbirliği Teşkilatı 13. Zirvesi'ne haberlerinde yer vermiştir.

Kaynakça

- Abadi, J. (1995) "Israel and Turkey: From Covert to Overt Relations", *Journal of Conflict Studies*, 15(2), 128.
- Alamüddin, M. (2009) *Gazete veya Dergi Çıkarma Projesi*, Kahire, el-Arabiya Basım Yayınevi.
- Al-Araby Al-Jadeed. (2018) Türkiye Öğrencileri... Özgürlükler Ülkesi Üniversitelerindeki Araplar. (Çevrimiçi) <https://www.alaraby.co.uk//بلد-الحریات-في-جامعات-طلاب-تركيا-عرب-الحریات>, (Erişim Tarihi: 24 Aralık 2021).
- Al Jazeera, (2016) Türkiye-İsrail İlişkilerindeki En Önemli Dönüm Noktaları. (Çevrimiçi) <https://www.aljazeera.net/encyclopedia/events/2016/6/27/العلاقات-التركية-الإسرائيلية-أهم>, (Erişim Tarihi: 29 Haziran 2022).
- Anadolu Ajansı, (2012) "Davutoğlu Arap Bakanlardan Oluşan Bir Heyetle Gazze'yi Ziyaret Etti". <https://www.aa.com.tr/ar/307470/تركيا/داود-أوغلو-يزور-قطاع-غزة-رفقة-وفد-وزاري-عربي>, (Erişim Tarihi: 22 Aralık 2021).
- Avrupa Birliği. Avrupa Birliği Nedir. (Çevrimiçi) <https://europa.eu/more-than-food-uae/ar/about>. (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2021).

- BBC, (2016) Türkiye’deki Darbe Girişiminin Beyni Olmakla Suçlanan Fethullah Gülen Kimdir. (Çevrimiçi) https://www.bbc.com/arabic/middleeast/2016/07/160719_turkey_gulen_profile, (Erişim Tarihi: 29 Haziran 2022).
- Cuarne, M. (2021) “Arap Birliği Hakkında” (Çevrimiçi) https://mawdoo3.com/تعريف_جامعة_الدول_العربية, (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2021).
- Daily Sabah. (2016) 2016 Yılı Boyunca Türkiye’nin Yaşadığı En Önemli Olaylar. (Çevrimiçi) <http://sabahdai.ly/c5Agt5>, (Erişim Tarihi: 05 Ocak 2022).
- Ebu Amir, A. ve Bakir, A. H. (2012) “Arap Baharı’nın Dönüşümleri Işığında Filistin Davası ve Türkiye”, Al Jazeera Araştırmaları Merkezi (Çevrimiçi) <http://studies.aljazeera.net/reports/2012/11/201211682923673950.htm>, (Erişim Tarihi: 21 Aralık 2021).
- El-Heyyari, İ. (2016) “İslam İşbirliği Teşkilatı Hakkında” (Çevrimiçi) https://mawdoo3.com/تعريف_منظمة_المؤتمر_الإسلامي, (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2021).
- Filistin Gazetesi. (Çevrimiçi) <https://felesteen.news/>, (Erişim Tarihi: 21 Aralık 2021).
- Hamas Hareketi. Hamas Hareketi Hakkında. (Çevrimiçi) <https://info.hamas.ps/gate/1>, (Erişim Tarihi: 25 Aralık 2021).
- Muavvaz, C. (1996) “1980’lerin Sonuna Kadar Türkiye-İsrail İlişkileri”, *Arap İşleri Dergisi*, No: 88, s. 132.
- Salim, P. (2017) “Değişen Arap Dünyası ile Türkiye İlişkileri”, Carnegie Ortadoğu Merkezi (Çevrimiçi) <https://carnegie-mec.org/2011/05/03/ar-event-3241>, (Erişim Tarihi: 21 Aralık 2021).
- Şelebi, K. (1988). *Gazete Haberi ve İslami Kuralları*, 2. Baskı, Cidde, Darü’ş-Şuruk Yayınevi.
- Sallabi, A. (2001). *Osmanlı Devleti: Yükseliş ve Çöküş Nedenleri*, 1. Baskı, Kahire, İslami Dağıtım ve Yayınevi.
- Şuman, M. (2007). *Medya Söylemi Analizi: Teorik Çerçevesel ve Uygulamalı Modeller*, 1. Baskı, Kahire, edDâru'l-Mısriyye el-Lübânîyye Yayınevi.
- Turk Press, (2015a) Son Dört Yılda 7 Milyon Arap Turist Türkiye’yi Ziyaret Etti. (Çevrimiçi) <http://www.turkpress.co/node/5452>, (Erişim Tarihi: 24 Aralık 2021).
- Turk Press, (2015b) Türkiye’ye Sığınan Suriyeli Mültecilerin Sayısı 3 Milyonu Aştı. (Çevrimiçi) <http://www.turkpress.co/node/16131>, (Erişim Tarihi: 24 Aralık 2021).